

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmintesen küldendők.
Kéziratok nem adatkak vissza.

KÖZÉRDÉK

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben hához hordva vagy
vidékre postán küldve
egész évre. 4 frt.
félre. . . . 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasábos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.
Nyilttér sora 15 kr.

Nehézségek az italmérési kártalanítási ügyekben.

Az italmérési jognak az állam által történt megváltása új helyzetet teremtett közgazdasági életünkben, melynek helyes irányban való fejlődése a szeszgyárosok, a szesz- és bortermelők, kereskedők s természetesen az ezek felett álló fő és egyetlen jogbirtokosok: az állam magatartásától függ, melyhez a fogyasztók, — mert fogyasztók mindig lesznek — ha némi zugolódással is, de alkalmazkodni fognak.

Más helyzetbe jutottak azonban a jogvesztett birtokosok. Ezek között még a városok és községek járnak — aránylag — legjobban, amennyiben az 1888. évi 35. t.-cz. 69. §-a kimondja, hogy ha 1893. évtől kezdve az államnak az állami italmérési jövedékből több tiszta jövedelme lenne, mint amennyi az összes kártalanítási tőke kamatainak és évi törlesztési járulékaiknak fedezésére szükséges, ezen tiszta jövedelmi többletből azon városok és községek, melyek az italmérési jogot ezen törvény hatálya léptekor gyakorolták, részesítendők az esetben, ha az illető városban, vagy községben az italmérési jövedék tiszta bevétele többet tesz, mint a mennyi ugyanazon város, illetőleg község után adott összes kártalanítási tőke évi kamataira és tőketörlesztési járulékaikra szükséges. Ily módon a jövedék tiszta jövedelmének az illető város, vagy község területén elért többletből a községek 10 százalék, a rendezett tanácsú városok 20 százalék, a törvényhatósági joggal felruházott városok 30 százalék, a zárt városok 40 százalék erejéig részesítendők. Ellenben a testületek és magán birtokosok a kártalanítás után a jövőben elérhető jövedelem gyara-

podástól, vagy a községek módjára: a jövedelem bizonyos százalékában való osztozás lehetőségétől el vannak zárva. Igen számos birtokosra és testületre nézve nevezetes hátránnyal jár az is, hogy a pénzügyi hatóságok előtt tárgyalás ezek határozatai ellenében az albizottsághoz, majd a pénzügyminiszterhez fellebbezett kártalanítási ügyekben a kártalanítási összegre vonatkozó határozatok nagy része csak az őszi hónapokban hozhatott meg s így a törvényszékeknek teljes lehetetlen, hogy ez ügyekben az egyezkedési tárgyalásokat a folyó évben kitűzhessék s megtarthassák, miből természetesen az következik, hogy jogtulajdonos a jövő év elején nem kaphatja meg a kártalanítási tőke kamatait.

A kir. törvényszékeknél követetett eljárás is azonban méltó panasz tárgya lehet. Tudunk kártalanítási ügyeket, mikben a tárgyalás a nyáron már meg volt, a pénzügyi hatóságoknál kötött egyezségek teljesen fenntartottak, igénypercek nem támasztattak, a kártalanítási összeg mikénti felosztása utolsó krajczárig tisztába lett hozva, — még is határozat máig sem adatott ki. Számos község kártalanítási ügye jövő év január és február, sőt talán márczius havában fog tárgyalatni, holott ez ügyeket soron kívül kell elintézni, mert már a kártalanítási összeg is le van téve az adóhivatalnál. Egy napon csak egy községügye tárgyalható le, ha még oly tiszta is, mert a hosszadalmas jegyzőkönyv írogatás órákat vesz igénybe. Már most mikor lesz meghozva a határozat? a mikor lesz kiadva? mikor emelkedik jogervényre? a pénzügyminiszter által az egész közbirtokosság részére egy összegben kiutalt kártalanítási kötvényekből mikor lesz a börtzére küldve néhány darab, hogy eladatván, a készpénzben kiadandó

részletek kiosztassanak? És még hozzá: ez összegek csak a törvényszék helyén levő kir. adóhivaltól vehető ki, holott pl. vármegyénkben a közönség egy nagy része Enyeden vehetné át, — s így újabb költséggel van terhelve az utazási kiadások folytán, a mi bizony nem csekélység még a zóna idejében sem.

Ezen a helyzeten feltétlenül és gyorsan kell változtatni. A kir. törvényszék elnökének kötelessége utalni a bíróságnál felhalmozódott ügyek tömegére, a bírák létszámának kevés voltára s ennél fogva kiegészítő bírákat, vagy a létszám emelését kérni. Kötelessége volna számba venni a kártalanítási ügyeket s azok gyorsabb lejárata iránt intézkedni, különösen azokra nézve, melyekben igénypercek nincsenek, hanem egyezségileg vannak már előzetesen megállapítva. Hiszen ha sem előzetesen, sem a 30 napi hirdetési határidő alatt észrevételek nem történtek — ez utóbbi igen ritka eset lehet — a jegyzőkönyvet egy lithografizált minta szerint gyorsan ki lehet állítani, amint pl. a pénzügyi hatóságok előtt folyt első tárgyalások alkalmával is egy napon több ügyet tudtak letárgyalni, pedig ott az egyezségek létrehozása, a részletes kiszámítások, jegyzőkönyvi nyilatkozatok bevétel, az egyezségek külön íven való kiállítás, jegyzőkönyv írás stb. mind hosszabb időt vett igénybe már csak azon oknál fogva is, mivel ezen tárgyalásokon a legtöbb jogosult fél megjelent, míg ellenben a kir. törvényszéknél — a megkötött egyezségeken bizva s a költséget sajnálva — csak kevesen vesznek részt.

Ajánljuk a kedvezőtlen helyzet javítását azok figyelmébe, kik erre hivatva vannak, mert birtokos osztályunk úgy is eléggé van sújtva a különböző terhekk.

TÁRCZA.

Emlékezés Nagyenyed pusztulására.

(1849. január 8.)

Szilágyi Farkastól.

(Folytatás.)

Az utca közepén ámulgós a hideg miatt egész testében reszkető Keuel meglátta egy Morár Nikuláj nevű oláh, egy volt zsellére. Morár az öregot megszánta társaival együtt magához elvitte s töle telhetőleg meg is vendégelte, a mi akkor bizony nagy jótétemény volt.

Másnap Keuel kénytelenek voltak e helyről is távozni, mert mint tudjuk 10-én rendelet lett kiadva, mely az enyedi oláhoknak szigorúan megtiltotta, hogy magyar embereket hajlékukba fogadjanak. Ez a rendelet úgy látszik az enyedi szászokra nézve sem engedett kivételt.

Az öreg pap tehát ujjal az utcára került. Ekkor egy Kobis Juon nevű oláhhoz ment fel a porondra, ki szintén régi ösmérőse volt.

Ez sem ütö el az öregot, de mintán nem merte háznál hosszasan rejtőgetni 11-én reggel egy Szintye Juon nevű oláhhak izent ki Csombordra, hogy az jöjjön Enyedre s az öreg papot vigye ki magához.

Szintye be is jött s Keuleket még az nap d. előtt elszállította Csombordra.

Ezme csoportban voltak a Keuel család tagjain kívül, Vilik Sámuel, Czajtner András ip. polgárok. sat. sat.

Utközben rabló oláhok támadták meg őket s ruházatuktól megfosztották.

Csombordon a csoport elszéledt. Egy része a báró Kemény István palotájába húzódott, mely tele volt tri-

bunnal, kik a báró pinceszében találtatott kitudó borokat nagy dinom-dánom között fogyasztották.

Ezek a vidgató emberek az oda vetődött szerencsétlen enyediakat nem bántották, sőt pénzt még bort is adtak nekik.

Vilik Sámuel pl. potom áron természetesen, vásárolt tőlük bort, melyből az udvarban vetődött enyedi menekülöket megvendégelte.

Eközben Keuel Mihály Szászsebeszék akkori ügyésze, az öreg Keuel Istvának fia Enyed veszedelméről értesülvén, sógorával együtt szekerre ült s sietett Enyedre, hogy szülőit és testvéreit a veszedelemből megmentse.

Keuel Mihály szülőit és testvér ücscsét Józsit Csombordon találta meg jan. 12. vagy 13-án.

A mint hire terjedt Csombordon, hogy Keuel oda érkezett, az enyediak egy része hozzá szaladt, őt körül vették s esdekelve kérték, hogy irtózatoss helyzetükből szabadítsa ki őket is.

Szászsebeszék akkori ügyésze s ennek sógora fedezete alatt, kik mint szász nemzetörök felváltak fegyverkezve, még az napon elindult Csombordról egy 25, 30 tagot számláló csoport M.-Szentkirály felé.

A nők, gyermekek közül néhányan a K. M. szekéren foglaltak helyet, a többi menekülő a szekér után vándorogott.

Gyalog ment az öreg Keuel is.

Valahányszor nógatták, hogy üljön szekerre, mert a kiállott nyomor és izgalom miatt erősen meg van viselve, mindannyiszor azt felelte: „Nem ülök a szekerre, mert ha ezt tenném a nők és gyermekek valamelyikét kellene onnan szállítanom, már pedig azok szegények még megviseltébbek és alátalabbak mint a milyen en vagyok.”

Egy Brukker Zsuzsána nevű enyedi szász nő is eme csoporttal menekült.

Ez a nő elkeseredésében kiméletlenül szóllott a ma-

gyarokról s azt hangoztatta, hogy az Enyedet ért szerencsétlenségnek közvetet okozói a magyarok. A derék öreg pap a gyöngédtelen nőt eme szavakkal utasította rendre: „Szűnjél meg Zsuzsa leányom hibáztatni a magyarokat. Gondold meg, hogy most nem annak az ideje, hogy egymást hibáztatassuk hanem, hogy imádkozzunk.”

Ujjalban fegyveres oláhok rohantak rájuk s Keuel Mihályt és sógorát fegyvereiktől megfosztották.

A menekülő csoport helyzete néhány perczig a legválságosabb volt.

A válságos perczek egyikében Czajtner András, ki a megelőző év őszén mint lovas nemzetör szolgált az az alsófehérmegyei nemzetör csapatban s ez okon az oláhok bosszuszújától méltán félhetett, futásra vette a dolgot s a Maros jegén át menekült egymagára, előbb a Czifra fogadóhoz s onnan Tövésre.

Hosszas alkudozás után, mely közben Keulek folyt az hangoztatták, hogy eme menekülő csoport tagjai egytől-egyig enyedi szászok, hivei a császárnak, a támadók az elvett fegyvereket vissza adták s meg engedték, hogy a szerencsétlen csoport utját folytathassa.

Ezen izgalmas jelenet után további háborítás nélkül folytatták utjukat a Czifra fogadó s onnan a töltött uton Tövís felé.

Tövísen a csoport szét vált. A Keuel család az Aporféle vendéglőben töltötte el a következő éjszakát s más napon Szászsebesbe utazott, a többiek egy részét Vagner enyedi volt gyógyszerészsegéd, Prodán egyik tikára vette pártfogása alá s szállásolta el.*

Ezen csoport menekülésének közlése alkalmából még csak annyit jegyzek meg, hogy annak tagjai, tulajdonom számban enyedi szászok voltak; továbbá, hogy az öreg Keuel I. lelkes Enyedre nem tért többé vissza.

*) Szentanuk közléseik alapján.

A közigazgatás államosításához.

Báró Kemény Gejza, a magyar-igeni választókerület országgyűlési képviselője, megyénk egyik kiválóbb birto- kosa, fennebbi cím alatt egy röpiratot bocsátott közzé, melyet a képviselőházban szét osztottak s melynek meg- jelenésével egyidejűleg b. Podmaniczky Frigyeshez, a szabadelvű párt elnökéhez intézett levelében kijelenté hogy a parthól kilép.

E kilépés minket nem lepett meg. Folyó évi szeptem- ber hó 30-án tartott megyei közgyűlés után volt banquette alkalmával mondott tosztok felül emelkedtek a közönséges pohárköszöntések tartalmán; pro et contra politikai szempontból traktáltak a megyei autonomia kér- dését, melynek vármegyénkben igen sok barátja van s a közgyűléseken ezen szellemben hozattak a határozatok s tételek a feliratok. Ez alkalommal jelentette ki b. Ke- mény Gejza, hogy annyira ragaszkodik a megyei auto- nomia elvéhez, miszerint kész inkább kilépni a parthól, ha a miniszterium nézetei az államosítás felé hajlanának. A röpirat megjelent, a kilépés megtörtént s ebből azt kell következtetnünk, hogy a közigazgatás államosítását célzó javaslatok kérdésében a puszta megbeszélés és eszmecsere körén már túl vannak az irányadó körökben. Hogy azonban az miből fog állani? — b. Kemény Géza szerint: „azt határozottan ma napság még senki sem tudhatja, de annyit tudunk felőle már, hogy annak alapja a megyei hivatalnokok kormányi kinevezése lesz és azt is tudjuk róla, hogy azt a miniszter elnök magáévé tette; azt meg épen séggel naponta látjuk, mikép a kisebb és nagyobb hírlapíró és jogtudor honatyák felette lelkesed- nek és a huzate finance honatyák keresztelt és keresztel- letlen tagjaival karöltve, miképen zengedeznek dicshim- nusokat Szilágyi ő kegyelmessége monumentális reform- terveit felett.“

A kisebb és nagyobb hírlapírók valószínűleg sértve érezték magukat azon modor által, melylyel a nemes báró éles sarcasmussal irt röpiratában megemlékezett róluk s erősen visszavágtak. Ezek között a „Pesti Hírlap“ s a „Pesti Napló“, részben a „Nemzet“, a „Kolozsvár“ stb. vették tollhegyre a röpiratot s kivált a két első hosszú vezércikkben „47-es konzervatívnek, feudálisnak, reakciónáriusnak, a 48 előtti rendiség lovagjának“ stb. ke- resztelik el a röpirat bátor szerzőjét, kiről — erős kri- tikai és gyakorlati észjárását ismerve — talán ellehet mondani, hogy konzervatív szellemű a szó nemesebb ér- telmében, de hogy a többi titulusok reá találnának, az ellen mi, kik pro et contra sokszor küzdöttünk a megyei politika életében, — a legőszintebben tiltakozunk.

A megyei autonomista, kinek hirneves atyja a 30 as években kemény csatákat vívott a megyei tisztviselők szabad választása érdekében s ki épen a régi kormány- székek és kancelláriák által történt kinevezéseket nem akarja visszaállítva látni politikai és nemzetiségi szem- pontokból, — épen oly joggal mondhatná a fennebbi címzésüket szakra, kik magukat „szabadelvtűeknek“ tart- ják s bizonyára sok kérdésben szabadelvtűséget tanusita- nak is, — de az önkormányzat kérdéseiben oly elfogul-

A forradalom izgalmi erejét annyira kimerítették, hogy az Enyedről történt menekülése után néhány hó múltával t. i. 1849 aug. 15-én Szászsebesben, forrón sze- retett Mihály fia házánál, 73 éves korában elhunyt.

Keuel István valódi pap volt, szívében evangéliumi szeretet, lelkében emberbecsülés lakoztak. Ezen tulajdo- naiért becsülték Enyeden vallás és nemzetiségi külömb- ség nélkül eleitől végig. Nevét kegyelettel emlegetik ma is azok mind, kik a derék papot még személyesen ös- merték.

A Csombordon nyomorgó menekülők Keulékkal nem távoztak onnan mindnyájan.

Ott maradt pl. Czirner József és ott maradtak mind- azok, kik a Hircsága házától 11-én menekültek Csombord- ra s sorsukat ezen becsületos és tekintélyes enyedi pol- gár sorsával azonosították.

Csombordra jan. 13-án d. u. lovas császári katonaság érkezett s ott el is szállástottatott.

Az öreg Czirner amint hírül vette, hogy Csom- bordra császári rendes katonaság jött, azonnal ezen csa- pat parancsnokához Lozenauhoz sietett, hogy ettől az enyedi menekülők részére oltalmat kérjen..

A parancsnok azonban Czirnert hide- gen elutasította.

Czirnernek a Csombordra érkezett császári lovas ka- tonaság parancsnokával történt találkozását, továbbá a személye körül csoportosult enyedieknek Csombordról történt távozásukat, meneküléseik viszonyosságait Czirner József kereskedő, mint szemtanu naplójegyzetei alapján ekép beszéli el:

A 6-ik nap (jan. 13) lovas császári katonaság ér- kezett a faluba.*)

*) Csombord.

tak, a helyzetet oly sötét színben látják, az itt-ott feltü- nedező bajokat annyira általánosoknak deklarálják s az államosítást — minden gyakorlati ismeret nélkül — oly pompás panaceának hirdetik, hogy valóban miis szük- ségesnek és helyesnek tartjuk, miszerint egy báró Ke- mény Gejza olyan érdes modorban és oly éles hangon tárja fel a helyzetet, mint a mostani röpiratban, melyet ha teljesen nem is irunk alá, de elismerjük, hogy azon sok alaptalan vád után, miket a megyéknek minduntalan egész czélzatossággal szemtre lobbantottak, valóban kellő időben állított a sikra érdemes szerzője. B.

Az alsófehérmegyey történelmi, régészeti és ter- mészettudományi egyesület rendes évi közgyűlése.

E hó 4 én d. u. 4 órakor Gyulafehérvárt tartotta meg évi rendes közgyűlést, e fiatalokának megfelelő ifju hérvél, lelkesedéssel s munkakedvvel kitűzött czélja felé törő egyesület, mely oly szerencsés, hogy születése óta meghódította s folyton lebilincselve tartja a női szíveket annyira, hogy ma is, a borongós, kellemetlen időjárás s csatosok járdák daczára mintegy 30 mivel s eszmos hólyg, mint a tudós egyetemi tagok nejei, hungai, leányai vagy egyéb rokonai tömötten ülték be a gyülesteremnek számukra fenntartott díszhelyeit s vidám érdeklődéssel suttogták meg egymásnak a küszöbön álló tisztújítás vár- ható esélyeit, a feltűnt idegen arezok tulajdonosait, vagy találgatták a felalált római téglákon látható czégyek titokzatos értelemét. De lássuk minő képet kerit a szép keret?!

Csató János kir. tanácsos s megyei alispán szép meg- nyitó beszéde után Ávéd Jákó titkári jelentése ismertette meg az egyesület évi történetével a gyűlés tagjait, majd dr. Csérni Béla tett jelentést a gyűlést megelőző ör- vendetes gyarapodásáról, ugyancsak Ávéd Jákó a könyvtár állásáról. A pénztár állásáról szóló jelentést a jövő évi költségelőirányzat követte, melyből kitűnt, hogy az egyesület vagyoniilag is izmosodik s már a jövő évben is 100 frttal több költséget fordíthat az évkönyvre mint a jelen évben.

Ez alkalommal be lett jelentve, hogy Lönhardt Fe- rencz püspök s az egyesület védnöke 100 frtot adományozott a jövő évi költségek fedezésére, mely áldozatkészség meg- köszönése végett az egyesület a gyűlést megelőzőleg kül- döttséget menesztett ő Nagyméltóságához, ki nagy elő- zékenységgel fogadta az évkönyvnek az egyesület elnök által átnyújtott díszpéldányát, és midőn a gyűlésbe meg- hívatott, sajnálattal felelte, hogy — bár ez alkalommal gyenge egészsége miatt személyesen nem vehet részt — az egyesület tevékenységét érdeklődő figyelemmel kíséri, s azt jövőre is telhetőleg támogatni fogja.

A költség előirányzat letárgyalása után Veszei Ká- roly cz. prepost lépett a felolvasó asztalhoz s nyomós érvekkel bizonyította be terjedelmes értekezése folyamán, hogy az erdélyrészi g. kath. vallás jogi szervezetét sza- bályozó Leopoldi diploma, a felmerült ellenkező irányu vitások daczára valóban autentikus.

A megjelölt általános tisztújítás rendén egyhangu-

Ennek hírére mintha valami súlyos kő esett volna le lelkünkől egészen megkönnyebbültünk és megvigasztal- lódtunk. Erősen hittük, hogy most már mentve vagyunk. Atyám sietett is a vezető tiszthez esdekeln, hogy helyez- zen minket katonai oltalom alá. Hasztalan volt az esdek- lés. Atyám kérését a vezető tiszttal számba sem vette.

Azon hideg és rövid válasszal bocsátotta el az öre- get, hogy é r e t t ű n k m i t s e m t e h e t ; s e g i t - s ű n k m a g u n k o n m i m a g u a k a h o g y t u - d u n k .

Aznapijél könnytelenek voltunk Csombordot oda hagyni s két oláh ösmerősünk kíséretében egy szekeren, azok kik a szekerre nem férték fel gyalog, el indultunk Tóvis felé.

Utunkat Megyerék***) felé vettük. Oláh el is ju- tottunk baj nélkül. Mikor a faluba ép beakartunk menni lövöldözéseket hallottunk, melyeknek hallatára megré- mültünk s a falu végén megállottunk.

Oláh vezetőink bementek a faluba s a fegyveres olá- hoktól, kik nagy számmal voltak, részünkre annyi ked- vezményt nyertek, hogy bemehecsünk a bíró házához.

Vezetőink kíséretében be is mentünk a faluba s a bíró háza felé tartottunk.

A vezető oláhainknak tett ígélet nem lett megtart- va. Az utonban folyton lövöldöztek ránk. Szerencsénkre a felénk repített golyók egyikünket sem találtak s épség- ben érkezünk a bíró házához.

It e szekeren ültek is leszállították s bevittek mindnyájunkat a háza.

Eközben a faluban volt fegyveres oláhok, egy tá- bor, abban állapodtak meg, hogy minket az utolsó em- berig gyilkoljanak le.

(Folyt. követ.)

***) Oláhok által lakott falu Alsófehérmegye enyedi járásá- ban, a Maros balparján.

lag megválasztottak: elnöknek Csató János alispán, I. alelnöknek dr. Todor József kanonok, II. alelnöknek He- gedüs János a n.-enyedi ref. theol. szeminarium dékánja, I. titkárnak Koródi József theol. tanár, II. titkárnak Ávéd Jákó a gyulafehérvári kath. gymnasium igazgatója, ki az egyetemi tagok nagy öröme, nagy elfoglaltatása daczára sem vonakodott e sok munkával járó állást elfogadni. Muzeum ör és könyvtárnok lett dr. Csérni Béla tanár, pénztárnok Fröhlich Gyula gyógyszerész, ellenőr Szent- miklósy Jenő tanár. Ügyész dr. Mohai Sándor országos képviselő.

10 kisorsolt választmányi tag újra megválasztotta a megürült választmányi tagsági helyekre megválasztotta: Török Bertalan Alsófehérmegye főjegyzője, Csiki László kir. ügyész, Damó Vilmos főszolgabíró, dr. Nagy Károly Abrudbánya város főorvosa.

Gr. Kun Géza a hunyadmegyei régészeti és törté- nelmi egyesület nevében táviratilag fejezte ki üdvözlését, mi a közgyűlés tagjaira nagyon kellemes hatást gyakorolt.

Az egyetemi évkönyv tanúsága szerint Gyulafehérvár classicus földjén az idén is folytatták az ásatásokat s a felszínre került régiségek közt a külföldi régészek közt is nagy érdeklődést keltettek a római téglák eddig, még sehol nem talált bolyegjegyei, melyek egy része megfej- lésést csak a jövőtől várhatja, egy része azonban már meg van fejtve s azon eddig ismeretlen ténnyel bővítette a rómaiak erdélyi szereplésének történelmét, hogy az er- délyi római helytartó testőrséggel rendelkezett, melynek állomás helye Gyulafehérvárt volt.

Az egyesület leküzdve a kezdet nehézségeit s új erők- kel és segélyforrásokkal gyarapodva hivatva van arra, hogy megyénkben a gyűjtési s kutatási szellemet felkeltse folyton ébren tartsa s a hazai közművelődés és tudomá- nyosság érdekében értékesítse — kívánjuk, hogy az egy- czelra törekvő jeles férfiak fáradozását jövőre is a leg- szebb siker jutalmazza!

Az E.M.K.E felhívása a Kárpát-egyesület érdekében a törvényhatóságokhoz.

Tekintetes törvényhatóság!

Rög óhajtott szükségletet vél kielégíteni az Emke midőn a gyönyörű erdélyrészi turisztikai érdeke szem- pontjából egy Erdélyrészi Kárpát-Egyesület alakítását megindította.

Volt szerencsénk ez új egyesület „Felhívás“-át már folyó hó 16 án megküldeni s abban a legfőbb program- pontokat kifejtteni. Hivatkozással a „Felhívás“-ra, bátor- kodunk ezuttal rámutatni a kezdeményezésre, melyet e nagyfontosságú, üdvös kérdésben Torda-Aranyos vár- megye, illetve e vármegye alispánja nyújtottak, midőn az alispán javaslatára a törvényhatósági közgyűlés egyhan- gulag kimondotta, hogy az Emke Kárpát-mozgalmának megfelelőleg, az egyesülettel egyetértőleg felhasznál- dól, saját megyei turisztikai célokra nemcsak nagyobb összeget szavaz meg, hanem egész vármegyei tisztviselő karát az új mozgalom körül szükséges turisztikai intéz- kedésekre megnyeri és biztosítja.

Tekintettel az üdvös czélra, mely a hazai és ide- gen személyi forgalom emelése által magának az egyes vidékeknek közgazdasági és kulturális javát mozdítja elő, s tehát általános fontossága mellett egyszerűségi helyi érdekű is, hazafias tisztelettel kérjük fel a Nemes vár- megye törvényhatóságát is, sziveskedjék az alakulásban lévő Erdélyrészi Kárpát-Egyesület ügyét fölkarolva, Tor- da-Aranyos vármegye példájára, saját megyei turisztikai czéljaira költségvetésileg összeget felvenni, a vármegye tisztikara és közönsége körében az új egyesület számára erkölcsi befolyásának egész súlyával zászlóvivőket meg- nyerni s az Erdélyrészi Kárpát-Egyesületnek a már meg- küldött gyűjtő-iveken minél több tagot gyűjteni. Mint- hogy az új egyesület megalakulásának minél előbb és pedig az új év első hónapjának elején okvetlenül meg- kell történnie, igen kérjük a hozott intézkedéseknek ve- lünk mielőbb leendő közlését, hogy ezeknek megfelelőleg mind a gyűjtött tagokat, mind pedig a Tekintetes vár- megyei Törvényhatóság képviselőit az alakuló közgyű- lése meghívassuk s már az alakulásnál az első lépést, egyet értőleg, a vármegye speciális czéljaira való tekin- tettel tehessek meg.

Kolozsvárt 1890. november 25.

Hazafias üdvözléssel

Gróf Bethlen Gábor,
elnök.

Sándor József,
főtítár.

Az iparos ifjuság estélye.

Ha csak egy ember haladását is láthatom, a ki a mi vérünkől való vér, megtelik a szíve örömmel. Hogy ne érezném hát ez érzés csöndes boldogságát ak- kor, mikor a magyar társadalomnak az egyénnél izmo- sabb tényezője, egy társulat bontja ki a haladás lobogó- ját! Vagy hát nem az én imádtott népem életrelválásá- gát hirdetik-e a törekvések, melyet a műhelyek egyszer- méceinél és a hangversenyek csillogó világában egy-egy párányi tagot alkotnak nemzeti kultúránk testté leendő

nagy életre ifjuság emelt sikeré helye kielég

van je pontja pontja s a i S kat. A rendkí Parány a min billett rember nem é

magya vel áld hangsu temén orkán

szivet- csakne

szu vé felett

édes bó láttunk csak a gitaina

venen, anyós eleven (jéjj)

sai Sa Samu Pedig után n k. a. a. z gek" c

M meg, k rezgete a Fur — ezek dik sikk meg el

A muka, József u mozdítá N

jövő! A világon virágzás kiket a a ki mé egyeslet é

lita ő n köszönhe pelte me éves jub született 1865. de 1868. no több tisz főpász to

átdolgozv személyz némi fizet törvényes

tagjai kö dor, ifj (szűcs), Viik Ede kon tuli" Ferencz, ler Salam vényszab hó 10-re pláoklete

nagy eszméjéhez? És hogy ezek a törekvések csakugyan életrevalók, azt fényesen bizonyította be városunk iparos ifjúsága november 29-én tartott estélyén. Az ember lelkét emelte annak a buzgalomnak a látása, mit ez estély sikerének érdekében az iparos ifjúság kifejtett. De szőljön helyetlem szük keretben foglalát képe a minden igényt kielégítő estélynek.

Zenfolt ház. A közönség rendkívül nagy számmal van jelen s feszült érdeklődéssel várja a műsor egyes pontjait. A függöny felgördül s a változatos műsor első pontjaként az iparos ifjúság férfi-dalkara adott elő Bor-sai Samu ur vezetése alatt ügyesen betanult népdalokat. A műsor második pontját Török Gyöngyike rendkívül rutinról tanuskodó zongora játéka képezte. Parányi kezei nagy élvezetet nyújtottak a közönségnek, a mint végig sikamlottak érzést csalva ki az érzéketlen billentyűköt, melyeknek bongó moraja szét áradt a teremben s riadó tapsra kényszeríté meg azt is, a ki — nem értett hozzá. (Hát ha volt ilyen is!)

No, most jön, a mi jól esik! Egy délcég, komoly magyar ifju áll elő, kit az Istenek Nagy Mihály névvel áldottak meg — s talpig magyarban, hévvel, ügyes hangsúlyozással adja elő Arany „Rendületlenül” cz. költeményét. Megérdemelte a tapsot, mely előadása után orkászzerűlag zugott fel.

Ezután az iparos ifjúság vegyes dalkara énekelte szívet-lelkét megkapó pacírta dalát oly hiven, hogy csaknem barázdabilligetetőnek képzeltem magam, ki hosszú vékony lábaimmal ott sétálok a szabad mezőn, míg felettem pacírta dalát jól eső trilláikat. S mikor ez édes bűvös hangzatoknak árja elzúgott, akkor — akkor láttunk egy gyönyörű képet a „Magyar Salon”-ból. (Én csak a harmadik vagy negyedik fórumon láttam!) Margitának „Mézés hetek” cz. alatt ismert képét láttuk elevenen, a szó teljes értelmében. Én legalább, mikor az anyós „néma nyelvelését” láttam, erősen érzem e kép elevenségét s egész bizonyos, hogy ha valódi anyósom (ajj!) meg nem esipi a frakkomat, megszöktem volna.

A program második részének első pontja a Bor-sai Samu valczere volt, a mi nem volt olyan mint a Samu nadrága. Szép is vút, jó is vút, mégis víga vút. Pedig elhallgattuk volna a mult században is. E pont után nagy következetességgel mondta el Székely Rózka k. a. az ő szép hangján Greguss „Az orvos és a betegek” cz. versét.

Majd tíz szép hajadonok melán bugó dala zendült meg, kiérdemelve a tapsot, mely e pont után falakat rezgetett. Azután megint a férfi-dalkar, aztán, oh aztán a Furka Mihály megkapó éneke, az a csinos gesztus, — ezek mind nyomot hagytak lelkünkben. Egy második sikerült életkép zárta be a műsört a közönség teljes meg elégedésére.

A rendezés körül kiváló dícséret illeti Bor-sai Samukát, Radosavlyevics Boldizsár és Halász József urat, a kik fáradságot nem ismerő buzgalommal mozdíták elő az estély érdekeit e közönség meglegedésére.

Nohát csak előre nem iparos ifjúság. Önöké a jövő! A buzgalomnál, a törekvésnél nincs szebb dolog a világon! Ifju egyeteket tartásuk fenn tovább s annak felvirágzására tegyenek meg mindent s első sorban azok, kiket a bizalom az egylet hivatalossáivá tett. Azt pedig a ki még gáncoskodik s nem hordja lelke mélyén az egylet érdekét — mondjon le!!!

Fipsz.

VEGYES HIREK.

— Dr. Váncsa János g. kath. érsek és metropolita úrnaga, kinek az erdélyi románok oly sokat köszönhet közművelődési tekintetben, f. hó 3-án ünnepelte meg az általa oly szépen fölemelt Balázsfalván 25 éves jubeliumát. A kifnő főpapért, ki 1820-ban Vasadon született s Nagyváradon és Bécsben végezte tanulmányait 1865. decz. 3-án szenteltetett fel számos-újvári püspökké 1868. nov. 21-én pedig érsekké nevezetett ki. Legőszintebb tisztelettel üdvözöljük mindnyájan a nemess szellemű főpász tort áldásos és hazafias pályáján.

— Nagyenyed város szervezeti szabályrendeletét átdolgozván, részben a tisztviselők s a segéd- és szolgaszemélyzet illetményeit is megfelelőbben állapította meg, némi fizetés emeléssel. A módosított szabályzat most a törvényes határidőre közszemlére van kitéve a tanácsnál.

— Nagyenyed város képviselőinek választott tagjai közül a „patakban ineni” kerületben Kovács Sándor, ifj. Gáspár János, Hegedűs János, Sándor Miklós (szűcs), Sándor Károly, Richard Mihály, Jakab Károly, Vilk Ede, Löcsey Lajos és Dunai György, — a „patakban tuli” kerületben Csató János, Vajna István, Szöllősi Ferencz, Veres Albert (timár), Sebestyén Sándor és Wexler Salamon helyei betöltendőik lévén megbízatásuk törvényesabta idejének lejártával, — az új választás folyó hó 10-re tüzetett ki Kovács Gyula és ifj. Gáspár János elnökelete alatt,

— A tövisi volt határőrök, amint tudjuk néhai Apaffi Mihály fejedelem által Radnóthon 1665. évi június utolsó napján kelt oklevél szerint (Boros) Jenő vár környékéről betelepített Blasius Grada, Georgius Kovács, Johannes Rátz, Johannes Popa, Thomas Four, Markus Four, Trifáú Kotsirba, Georgius Kotsirba, Paulus Rátz, Csutsie Heritz, Demetrius Keritz, Georgius Kurek, Mikhael Pribék, Blasius Molnár, Georgius Vak alias Rátz maradékai lévén, — az őseiknek hadiszolgálat teljesítésének feltétele alatt adományozott, ezen feltétel megszüntével azonban a volt erdélyi kir. főkormányzók rendelete folytán vármegyei felügyelet alatt kezelt testületi vagyon felosztását kérték. E kérdés igen fontos és nem épen könnyen megoldható lévén, már magának a vagyonnak az eredete, adományozási feltételei és így köz és magánjogi természeténél fogva is, b. Kemény Kálmán főispán a végből, hogy kísérlet tétessék: vajon kik között és minő feltételek alatt volna e kérdés elintézhető, Török Bertalan m. főjegyző vezetése alatt Müller Mihály tisztii főjegyző, Horváth Miklós főszámvérő és Szász József főszolgabíró megbizta az ügy előkészítésével. A bizottság a legreálisabb és pontosabb összeírást eszközölt ugy az érdekeltek családok tagjairól, mint a vagyonról, ez utóbbi 79,000 forint értékkel lett felvéve. Mihelyt a közszemlére kitett összeírásokra nézve a reklamációk megtörténnek és a családok megválasztják meghatalmazottait, a bizottság azonnal hozzá fog a vagyon ügy kérdésének elintézéséhez, melyre nézve javaslatot fog tenni s e felett véglegesen a miniszterium dönt.

— Vörösmarty ünnepély. Szép és felemelő ünnepély folyt le a Bethlen-főiskola nagytermében f. hó 3-án, Vörösmarty születésének 90-ik évfordulóján. A műsor első pontját a theol. dalkarunk pompásan előadott „Szózat” töltötte be, melynek elhangzójával Tarkányi György ifj. elnök tartott megnyitó beszédet rajzolv az ünnepély fontosságát, Vörösmarty érdemeit irodalmi tekintetben. Utána Sebestyén Ferencz VII. g. o. szavalta el Vörösmartyt „Az élő szobor” című költeményét. Majd Makkai Jenő tartott magas és eszes értekezést Vörösmarty műveinek nyelvezetéről. Tótfalusi József és Józsa Gyula egy dialogot adtak elő a „Maróth-bán” cz. drámából, mely élénk tapsot aratott. Az ünnepély a főiskolai vonós zenekar indulójával ért véget.

— Gyilkosság. Tartarián mult hó 24-én hajnalban 3 óra körül Bacay Miklós gazdasági udvarán Pakurár Juon udvarbíró ismeretlen tetesek, kik valószínűleg majorságot akartak lopni, főbe ütöttek. A nyomozatot a csendőrség vette kezébe, az alispán pedig elrendelte, hogy a közbiztonság védelmére minden éjjel tíz községi lakos rendeltessék ki éji őrül a legszigorubb felügyelet és ellenőrzés alatt.

— A szegény tanulókat segélyező kör f. hó 4-én tartott népes gyűlésében elhatározta, hogy ez évben 80 tanuló fog ruhaneműekkel segélyezni. A leány tanulók közt kiosztandó ruhafélék elkészítését a kör nőtagjai voltak szívesek elvállalni. A karácsonyfával összekötött ruha kiosztási ünnepély f. hó 21-én d. u. 3 órakor lesz megtartva az új város ház tanácstermében nyilvánosan. Ugyanezen gyűlésben az is ellet határozva, hogy 1891. jan. 6-án tánczal egybekötött fillerestélyt, a farsang folyama alatt pedig egy gyermekbált fog rendezni a kör pénzalapja javára. Általán ezen életre való kör Enyeden iankadatlan buzgalommal törekszik maga elibe tűzött nemes feladatának lehető megvalósítására.

— A nagyenyedi ev. ref. egyházmegye ősi rendes közgyűlését az egyházmegye székhelyén tartja meg f. deczember hó 9-én az új város háza tanácstermében. Ugyanez alkalommal az egyházmegye lelkész özvegy-árva alapjának részvényesei is fognak gyűlést tartani, mikor is a fenn álló alapszabályok szükséges módosítása is tanácskozás tárgyát képezendő. Ugy a közgyűlés, valamint a részvényesek gyűlése népesnek és élénknek ígérkezik. Délben 1 órakor közebad lessz a „Két hatyu” vendéglőben.

— A püspöki vizsgálat alatt álló nagyenyedi ref. hitközségbe, az alvinczi pappá lett Benedek Károly volt s. lelkész helyére Elek László kitűnően minősített papjelölt, a Bethlen főiskola ez idő szerinti szeniora és tanító-képezdei vallástanió lett főtisztelendő Szász Domokos erdélyi ref. püspök által kinevezve.

— A nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskola ifjúsága körének pénzalapja javára deczember hó 13-án, tánczezal egybekötött estélyt rendez, melyre az érdeklődő közönség figyelmét ismételtelen felhívjuk.

— Nyilvános számadás. Az iparos ifjúság által november 29-én tartott dalestély összes bevétele 160 trt 20 kr, kiadása 99 trt 05 kr, tiszta jövedelme 61 trt 15 kr. Felül fizetni kegyeskedtek: Bállo Péter 1 trt 50 kr. Végh József 1 trt 20 kr. id. Kun József, Török Dániel, Király Miklós, Gilla János, 1—1 trt. id. Czelli Antal, ifj. Czelli Antal, Zsako András, Verner Ödön, 50—50 kr. Horváth József, Ince István, Szabadi József, Halász József

ifj. Gáspár János, 40—40 kr. Szilágyi Farkas, Telekdi Károly, Sándor Miklós, Aron János, 20—20 kr. Ferenczy Lajos, Egy valaki 10—10 kr. Fogadják a t. felülfizetők ez uton az egylet halás köszönetét. Mátyás Lajos v. b. elnök. Tökés Imre pénztárnok.

A jövedelmező tőkebefektetésről.

Azon kérdéstről, hogy a tőkepénz gyümölcsöző befektetésének melyek a legjővedelmezőbb módjai, a „Magyer Mercur” című miniszterileg ajánlott kiváló pénzügyi szakközöny a következő közérdekű fejtegetéseket közli:

A helyes vagyonkezelés főelve mindenkor az, hogy kellő biztonság mellett lehető legnagyobb jövedelmezőség érressék el. Ezt az elvet kell szem előtt tartani különösen a tőkepénzesnek, a ki vagyonát leginkább képes mobil állapotban tartani. Értjük pedig ezalatt azt, hogy egyedül a tőkepénzes van azon helyzetben, hogy vagyonával mindenkor rendelkezéské, mert az ő vagyona készpénzből és értékpapirokból áll, mely utóbbiak szintén könnyen készpénzre tehetőek.

Ha az imént említett két vagyonelemet vizsgáljuk azt találjuk, hogy a készpénz gyümölcsöző elhelyezésére határozottan csekély számu alkalom kínálkozik. A takarékpénztárakhoz betétként való utalás csak ritka esetben lesz ajánlatos, legfeljebb akkor, o midőn arról van szó hogy a pénz rövid és bizonytalan ideig legyen elhelyezve mert arra esetleg bármely pillanatban szükség lehet. De még ez esetben is állitható, hogy az elhelyezés azon módja nem jövedelmező. Vegyük pl. a jelenlegi időszakot.

Daczára annak, hogy a pénz drága és a kamatláb magas, a fővárosi takarékpénztárak a betevőknek még sem fizetnek többet 4%-nál, holott ők maguk váltóra 7—8%-ra kölcsönzik ki a pénzt. Nem kell-e ennél fogva anomáliának tartani az olyan állapotot, hogy a betevő ne kapjon többet 4%-nál ol, amikor a midőn 7—8% a pénznek rendes ára? Bizonyára igen és ez eléggé demonstrálja, hogy a takarékpénztári betét mint a vagyonelhelyezés egyik módzata meunyre hátrányos és káros lehet. Sokkal inkább előtérbe lép ez a hátrány akkor, ha a pénznek hosszabb időre való elhelyezése czéloztatott. Itt már valóságos pazarlás volna a pénzt takarékpénztárba tenni, mely lényegesen kovesebb kamatot fizet, mint a milyen legalább is olyan mérvű bizonság mellett más uton elérhető.

E fejtegetésekre azon körülmény késztet minket, hogy ilyenkor ősz utóján és különösen november hó folyáman a fölös tőkék felszoktak szaporodni, részint a beváltott szelvények és kifizetésre esedékesé vált kötvények révén, részint pedig az által, hogy a házbérfizetés s háztulajdonosok pénzkészletét gyarapítja. Hogy a szelvénybevéltás mennyi pénzt hoz forgalomba, arról elégséges lehet az adat, hogy nov. 1-én e czímen közel 50 millió frtot fizetnek ki monarchiánkban, a mi pedig a házbérfizetés, egyedül Budapesten közel 9 millió frtot tesz ki a novemberi házbérfizetés, nem is számítva Bécsset és az ország s a monarchia többi városait, hol szintén temérdek pénzt szednek be a háztulajdonosok ezen a czímen. De ezeken kívül még egy mozzanat megérdemli figyelmünket, az t. i., hogy a pénzügyminiszterium kijelentése szerint a regalevaltság-jogosítottak nemsokára pénzükköz fognak jutni, a melyet már régóta várnak. Azok az összegek, a melyek a regalevaltság után fognak a birtokos közönség kezébe kerülni, még jelentékenyebbek, mint a melyeket fentebb említettünk és jelentőségüket emeli az a körülmény, hogy itt nem rendszeren visszatérő jövedelemről, hanem egyszer s mindenkorra kiutalt végkielégítésről van szó, melynek helyes felhasználása elsőrendű érdek és kötelesség. És a midőn ekként kétségtelen, hogy a közelebbi hetekben sok millió frt fog folyóvá válni, a melynek számára új elhelyezést jövedelmező befektetést kell keresni, felmerül egyszersmind az a kérdés, miképen volna az legcélszerűsabban elérhető.

Nézetünk szerint a novemberi esedékeségekből, a szelvény- és kötvénybevéltásokból, valamint a regalejogosságból eredő tőkepénzek biztosabb, kedvezőbb és jövedelmezőbb elhelyezésére alig kínálkozik más alkalom és módozat, mint az a mely szerint ezen pénzek értékpapirokba fektetnek.

Igazán különös, hogy mily kevés figyelemben részesül még a mi tőkepénzesek részéről a magyar értékpia. Pedig bátran állithatni, hogy a tőkebefektetésre mai napság még valamennyi ország között a legrosszabb chance-okat nyújtja. Vegyük első sorban a magyar állampapirokat. Mig mindenütt azt látjuk hogy a 3%-os és 3½%-os külföldi állampapirok vagy a névértéken felül vagy közel a névértékhez jegyeztetnek, addig a mi 4½%-os és 5% ó állami papirjaink még jóval a névérték alatt állanak, a mit pedig semmiféle tekintet sem indokol. Hiszen végre államháztartásában is beállott az egyenely és az a szigoron realitás, melylyel Wekerle Sándor pénzügyminiszter a legutóbbi budgetot összeállította, biztos kilátást nyújt arra, hogy a végre elért

